

175 . Blaj | Comuna: Municipiul Blaj | Județ: Alba | Punct: Mitropolia Greco-Catolică | Anul: 2022

Anul: 2022

Cod RAN: 1357.05

Perioade: Evul Mediu, Perioada modernă

Epoci: Epoca medievală mijlocie, Epoca modernă

Autori: Sebastian Dobrotă, Daniela Istrate Marcu, Gabriel Izdrăilă

Instituții: Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București

Nr. autorizație: 277

Data autorizației: 2022-07-18

Raport de cercetare arheologică de la Blaj, jud. Alba, Punct: Mitropolia Greco-Catolică

Rezumat

În 2022, au fost deschise patru secțiuni arheologice de sondaj la fosta Reședință Mitropolitană Greco-Catolică din Blaj (cunoscută anterior ca Castelul Bagdi), o zonă neexplorată anterior, în jurul și în interiorul cancelariei, ca parte a pregătirilor pentru un proiect de restaurare. Cercetările au identificat vestigiile capelei-bastion din secolul al XVII-lea, demolată în 1913, iar sub pivnițe a fost descoperit un strat cu dărâmături și materiale relativ timpurii, anterioare forme cunoscute a fortificațiilor. Restricțiile de timp și infiltrațiile de apă au îngreunat cercetările, iar cele patru secțiuni de sondaj au oferit doar o primă perspectivă asupra potențialului arheologic al sitului, urmând să fie continuate în paralel cu lucrările de restaurare.

Raport

În august-septembrie 2022 Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” a desfășurat lucrări de cercetare preventivă la Ansamblul Mitropoliei Greco-Catolice Blaj, mai precis la vechea cancelarie din colțul de sud-vest al acesteia (Fig.1), în contextul lucrărilor pregătitoare pentru proiectul „Restaurarea clădirii cancelariei mitropolitane greco-catolice și amenajare Muzeul bisericii greco-catolice din Blaj”. Începuturile ansamblului pot fi date în 1535, când Georgius Bagdi construiește aici o curia, nucleul palatului mitropolitan, ce supraviețuiește ca o clădire cu plan în cruce asimetrică, ale cărui fațade actuale au fost realizate în 1842. Amplificată după 1606, când se stinge familia Bagdi, către 1618 reședința începe să fie referită drept castellum. Ansamblul din această epocă este cunoscut prin inventare și grație unui relevu întocmit în 1687-1688, ce îl figurează ca fiind alcătuit din patru aripi distribuite în jurul unei curți dreptunghiulare, cu bastioane romboidale pe colțuri, și cu intrarea pe sud-est, precedată de un pod peste șanțul de apărare ce înconjură ansamblul pe trei laturi[1]. Până în 2022 ansamblul a fost studiat numai documentar și în baza elevațiilor vizibile. Cercetările au avut loc în zona cancelariei, unde anterior se afla bastionul-capelă al castelului, demolat în 1913, și probabil ridicat pe timpul când castelul se afla în posesia lui Simon Pécsi de Szent Erzsébet (1617-1621). Proiectul aflându-se încă în etapa studiilor de teren și a întocmirii documentației, au fost executate numai patru sondaje preliminare (Fig.2), cercetări mai de amploare urmând să aibă loc în contextul lucrărilor de restaurare propriu-zise. Sondajele efectuate au fost după cum urmează: S.1 (1,4-1,6 x 1,1 m, adâncime 3,8 m), orientată est-vest, în exterior, în dreptul colțului dintre cancelarie și rămășița zidului bastionului-capelă convertită în contrafort – începând de la o adâncime de 0,55 m a fost identificată ruina capelei-bastion, ce a coborât 3,6 m față de nivelul de călcare actual, adosată fundației actualei cancelarii, a cărei fundație se oprea 0,6 m mai sus; ruina bastionului-capelă era din piatră, dar cea a actualei cancelarii era din piatră numai pe cei mai de jos 0,7 m, în sus continuându-se, după o retragere, cu zidărie de cărămidă (Fig.3-4); S.2 (1,5 x 1,5 m, adâncime 1,3 m) în colțul de sud-vest al compartimentului de vest al subsolului, pentru a studia structura beciurilor – s-a putut observa că cele două laturi sunt țesute, în pofida aspectului lor diferit, și că stratigrafia lipsește, săpătura desfășurându-se aproape exclusiv în nisip

natural, până la atingerea pânzei freatice; S.3 (2,3 x 1,8 m, adâncime 1,35 m) în intrarea compartimentului de est al subsolului, tot pentru a studia structura beciurilor – s-a constatat că compartimentul, intrarea și coridorul de acces datează din etape diferite, ale căror relații au fost mult obturate prin cârpli cu cărămidă efectuate cu ocazia re-bolțirii beciurilor (în partea opusă a compartimentului încă se mai vede o altă intrare, acum înzidită); de asemenea s-a constatat că beciurile au fost fondate aici peste umplutura unui complex de mari proporții, al cărui fund cobora până la pânza freatică, iar ale cărui margini nu au putut fi surprinse în suprafața investigată (Fig.5). Pe fundul complexului se afla argilă umedă amestecată cu cărămidă spartă, grăunțe de mortar și pigment de cărbune, ce avea aspectul unei colmatări. O masivă umplutură cu moloz, constând exclusiv din mortar sfărâmat și cărămidă spartă, împreună cu alte straturi bogate în cărămidă sau piatră, sugerează că umplerea acestui complex a fost însoțită de operațiuni ce includeau demolarea unor structuri zidite preexistente. Prezența pigmentului de cărbune ar putea indica că lucrările au urmat unei incendieri, dar nu a fost observat nici un strat consistent de arsură și materialele de construcție nu prezintă urme de incendiere. Ceramica îngăduie corelarea umplerii complexului cu transformările suferite de ansamblu la începutul secolului XVII. Până la mai multe cercetări, care îi vor putea stabili forma și dimensiunile exacte, funcționalitatea acestuia rămâne însă nesigură, în baza datelor actuale putând fi interpretat ca un șanț de apărare aflat în funcțiune anterior expansiunii ansamblului fortificat, ca subsolul unei structuri dispărute sau drept cu totul altceva. S.04 (2,0 x 1,1 m, adâncime 0,9 m) pe latura de vest a cancelariei, în dreptul unei crăpături din elevație – începând de la o adâncime de 0,8 m a fost scos la iveală pavajul din calcar al capelei-bastion, astfel încât săpătura a fost sistată. Ambele săpături din interior au suferit dificultăți datorită infiltrațiilor masive de apă iar cele din exterior au întâlnit la relativ mică adâncime ruinele bastionului-capelă demolat în 1913. Aproape toate materialele descoperite au provenit din umplutura complexului identificat în compartimentul de est al beciurilor (în S.03), ce a furnizat o cantitate semnificativă de ceramică nesmălțuită, provenind atât din vase de mici proporții cât și de mari proporții, precum și fragmente dintr-o cahlă placă smălțuită brun-gălbui. Materialele sugerează o datare în secolele XV-XVII iar complexul, inițial probabil cu o adâncime de peste 4 m, poate fi considerat cel mai vechi element identificat, dezafectat la cumpăna secolelor XVI-XVII, când au fost amenajate beciurile viitoarei cancelarii.

Note

- Kovács, 1991.

Informații suplimentare online

[Raportul 7256 din cronică.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
